

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกในยุคปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วทั่วโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน คือ การศึกษา เพื่อเป็นการวางรากฐาน การสร้างทุนทางปัญญาให้กับมนุษย์

การศึกษามีความสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ การศึกษาที่ดีทำให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปัญหาใหญ่ของการศึกษาไทยคือ การที่ไม่สามารถเตรียมคนไทย ให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้สังคมไทยอ่อนแอ ขัดแย้ง ทำลายตัวเองและวิกฤตการศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้มีการยกเครื่องทางปัญญา ปรับระบบ โครงสร้างและกระบวนการใหม่ ส่งผลต่อการปรับพฤติกรรมของบุคคลและองค์กร ซึ่งเราคาดหวังว่าการศึกษาที่ดีสามารถจัดการความยากจน สร้างทักษะชีวิต ทำให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม อนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้การเมืองถูกต้อง สร้างอิสรภาพและความสุข เป็นบุคคลเรียนรู้และสังคมเรียนรู้ (ประเวศ วะสี. 2541 : 12-13, 93-94)

จากการวิเคราะห์การจัดการศึกษาของไทยในอดีตพบว่า มีปัญหาด้านต่าง ๆ พอสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้ 1. การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง 2. การขาดเอกภาพการบริหาร 3. การขาดประสิทธิภาพของระบบประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 4. การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน 5. การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงอยู่เสมอทำให้ขาดการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง 6. การขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้ยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อสนองเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ (All for Education) ดังเช่นใน มาตราที่ 8 (2) “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” มาตราที่ 9 (2) “มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (5) “ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา” (6) “การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” มุ่งเน้นการ

กระจายการบริหารและการจัดการ ไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษาโดยตรงให้สามารถสะท้อนความต้องการของท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา จากข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทุก โรงเรียนจึงต้องเพิ่มการสนับสนุน และหาแนวทางให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถจัดขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหาร การจัดการ การเข้ามามีส่วนร่วมในด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมอื่น ๆ เช่น วันสำคัญ การแข่งขันกีฬา การจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ฯลฯ

โรงเรียนบ้านยายคำ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนเก่า อาคารเรียนมีสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก หากใช้อาคารเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป อาจเกิดอันตรายต่อคณะครูและนักเรียนได้ ซึ่งทางราชการก็ไม่มียงบประมาณในการรื้อถอนและก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ จากสภาพปัญหาดังกล่าวคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่า จึงร่วมมือกันคิดวิธีการหาเงินมาใช้ในการรื้อถอนและก่อสร้างอาคารเรียนเพื่อทดแทนอาคารเรียนหลังดังกล่าว โดยจัดทำโครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” เพื่อจัดจำหน่ายและนำรายได้มาใช้ในการรื้อถอนและก่อสร้างอาคารเรียน ของ โรงเรียนบ้านยายคำ ซึ่งผลการดำเนินงานประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เป็นผลมาจากความร่วมมือของทุกฝ่าย

จากความสำเร็จของโครงการอันเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัย พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” มีกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับหลักการการกระจายอำนาจการศึกษา ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” เพื่อนำผลที่ได้เป็นแนวทางพัฒนาการศึกษาเพื่อท้องถิ่นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ”
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” ของ โรงเรียนบ้านยายคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ”
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” ของโรงเรียนบ้านยายคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3
3. เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงบริหาร โครงการให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ โรงเรียนบ้านยายคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. คณะครูโรงเรียนบ้านยายคำจำนวน 8 คน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่รวมครูจำนวน 7 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 82 คน

ใช้ประชากรเป็นกลุ่มเป้าหมาย

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ ระดับการศึกษา

2.1.2 กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” ได้แก่ ร่วมริเริ่ม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล

2.2 ตัวแปรตาม ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” แบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ

2.2.1.1 ก่อนดำเนินการ

2.2.1.2 หลังดำเนินการ

2.2.2 ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ”

2.2.2.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการ

2.2.2.2 การบริหารงบประมาณ

2.2.2.3 การประชาสัมพันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ศัพท์บางคำและมีปรากฏอยู่ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย จึงได้อธิบาย ขยายความเป็นศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมิน
2. การบริหาร โครงการ หมายถึง การบริหาร โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ”
3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนบ้านยายคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3
4. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านยายคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3
5. ครู หมายถึง ครูที่ทำการสอนในโรงเรียนบ้านยายคำ
6. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านยายคำ สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
7. วีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” หมายถึง วีดิทัศน์ที่โรงเรียนบ้าน ยายคำ ได้จัดทำขึ้น ในโครงการจัดทำบทเพลงเพื่อหารายได้ในการรื้อถอนและก่อสร้างอาคารเรียน คลอดจนใช้เป็นสื่อ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านยายคำ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3
8. กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนาน บ้านยายคำ” หมายถึง กระบวนการทำงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากการจัด ทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” ซึ่งในที่นี้หมายถึง คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านยายคำ
9. ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามและ แบบสัมภาษณ์ ที่มีต่อการดำเนินการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ”
10. ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร โครงการจัดทำสื่อ วีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ” หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามและ แบบสัมภาษณ์ ที่มีต่อโครงการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ ชุด 40 ปี “ตำนานบ้านยายคำ”